

Stórfilmur um ein kendan forseta í *Havnar Bio*:

Oliver Stone gjört film um Nixon

Filmurinn fylgir Nixon frá fátæku barnárunum og til skammuliga endan, tá hann var noyddur at fara fram sum forseti í USA í 1974, aftaná at Watergate gólan varð avdúkað. Nixon doyði í 1994

JÚSTINUS LEIVSSON
EIDESGAARD

Ein tann kendasti amerikanski forsetin nakrantíð er republikanarinn Richard Nixon. Hann er fyrsti og fremst kendur fyri skammuliga góluna Watergate. Hendan gólan byrjaði við, at menn Nixons brutu inn í íbúðarblokkin Watergate, har demokratarnir høvdu lagt komandi valstríðið til rættis. Nixon, fall sum fyrsti amerikanski forsetin, tí hann visti um innbrotið og tí hann royndi at fjala útyvir hetta. Og tað var Nixonx egni ótti fyri sínum med-

menniskjum, sum gjørdi, at hann fall. Hann hevði nevniliga gjørt eina skipan í Hvítu Húsum, har allar telefonsamtalur millum týðningarmiklar persónar vórðu tiknar uppá band. Hesi bond kundu avdúka Watergate góluna, men Nixon helt fast við, at bondini vóru ikki og ongantíð høvdu verið til. Næsti ráðgevin hjá Nixon avdúkaði, sum vitni, fyri senatunum, at bondini funnust. So bar ikki til at venda við aftur. Nixon mátti leggja frá sær sum forseti, sum tann einstigi í søguni hjá sameindu statunum.

Men Nixon er eisini kendur fyri annað. Hann verður í dag roknaður sum tann gleggasti amerikanski forsetin nakrantíð, hvat uttanríkispolitikki viðvíkur. Hann var maðurin, sum fekk USA burtúrur Vietnam-krignum. Hann var maðurin, sum fekk gongd á at skapa linna millum stórveldini. Hann var maðurin, sum lat dyrnar upp til Kína. Hann var maðurin, sum hjálpti ísrælsmonnum mótarabum í 1973. Hann hevði ein tann dugnaligasta uttanríkisráðharran í amerikonsku søguni. Hesin at Henry Kissinger, og hevði

frálík evnir á diplomatiska pallinum.

Filmurinn byrjar við endanum

Vit hitta í filminum Nixon (Antony Hopkins) seinastu dagarnar í Hvítu Húsum. Hann hevur tapt. Hann situr í einum horni av «The Lincoln Sitting Room». Ein flaska av whiskey og eitt glas av nervaheilivági stendur framman fyri honum. Hann minnir um eitt jagstrað djór. Andlitid er beiskt. Eyguni leita aftur og fram. Yvirvörin er vatn av sveit. Frammanfyri honum liggja bondini. Hann er ein sligin maður.

Síðan kemur søgan um republikanaran Richard Nixon. Vit síggja hann í 1960, tá hann mundi vunnið á demokratunum J.F. Kennedy við forsetavalið. Honum vantaði bert 113.057 atkvøður fyri at minna. Tað er ikki nógv, tá vit hugsa um, at 69 milliónir veljarar høvdu verið á vali. Hetta er hansara fyrsti stóri ósigur. Hann byrjaði ungur og tað gekk skjótt á starvsbreytini. Hann var leiðari fyri kongressini sum 33 ára gamal. Valdur til senator sum 37 ára gamal og varaforseti sum 39 ára gamal. Men ósigurin móti Kennedy fer hann at minnast restina av lívinum, og serliga teir eginleikar sum Kennedy átti, men sum ongantíð eydnað-

ist at gerast ogn Nixons. Nevniliga sjarna, talugávar útstráling.

Skuldi fella Castro

Vit síggja eisini barnárin hjá Nixon í Kalifornía, foreldur hans vóru keypmannsfólk. Vit síggja hansara strangu uppaling, sum møguliga legði fræið til hansara óvissu og tráan eftir at verða goðtíkin. Ymist heit epli frá fímti og sekstíárunum eru eisini á lærtrinum. Tað verður víst á, at Nixon helt seg til ein og hvønn, sum hevði makt. Ábendingar eru í filminum um, at Nixon var ein av monnunum aftaná miseyðnaðu kvettroyndina hjá CIA mótvægis Fidel Castro.

Aftaná enn ein politiskan ósigur í 1962 og aftaná at hjúnarlagið við Pat rættuliga er farið at halta, avgerð Nixon at taka seg aftur úr politikki. Men í 1968 er freistingin aftur ov stór. Pat stuðlar honum, hann stillar upp og vinnir forsetavalið. Men áðrenn hetta eru ábendingar í filminum um, at Nixon visti nógv um morðið á J.F. Kennedy.

Watergate

Aftaná valið í 1968 byrja trupulleikarnir. Nú koma hvasssligu mótmælarnir móti Vietnam krignum og samstundis er ungdomsuppreisturin við at taka seg upp um allan heim. Gjøgvin millum tey ungu og forsetan er botnleys og hetta er Nixon ikki fegin um. Hann byrjar at kenna seg máttleysan mótvægis tí stýrisskipan, hann er settur at stýra. Í eini roynd at sleppa úr klógvnum á CIA, FBI og øðrum líkandi stovnum í amerikanska samfelagnum, ger Nixon av, at seta á stovn sína egnu njósarnatænastu. Hendan skumpar undir eitt skalvalop, sum samlað gekk undir heitinum Watergate.

Eitt navn, sum altíð vil verða tengt at Richard Nixon

Fátækur korur

Richard Nixon varð føddur í York Linda í Kalifornía í 1913. Familjan var fátæk, pápin stríddist fyri føðini sum fruktubóndi, hann hevði

eina bensinstað og hann var keypmáður. Nixon og brøður hans vórðu allir sum ein uppkallaðir eftir kendum enskum kongum, Nixon sjálvur eftir Richard Leyvuhjarta.

Í 1937 byrjar Nixon sum sakforari í York Linda. Hann er ein av teimum óteljandi sakforarunum í amerikanskum politikki. Í 1942 gerst hann almennur ákæri í Washington DC. Seinna undir krignum er hann inn-herflotan í Suðuratlantshavi.

Í 1950-53 verður hann valdur sum senatorur fyri Kalifornía. Hann gerst ein kendur kommunistjagstrari, men kemur í eitt mutursmál, sum hann sleppur snikka-leysur.

1953-61 er hann varaforseti undir Dwight D Eisenhower. Her menti hann síni uttanríkispolitisku evnir. Gjörðist rættuliga kendur eftir ein orðadrátt við Nikita Khrusjtjov.

Stillar upp fyri republikanararnar til forsetavalið í 1960 móti J.F. Kennedy frá demokratunum, men tapir við fám atkvøðum.

1969-1974 er hann forseti í USA. Hann stillaði upp aftur í 1972 og varð afturvaldur. Hansara forseta-skeið var merkt av tveimum høvuðsøkjum: Utanríkispolitikki og Watergate-góluni.

9. august 1974 noyddist hann sum fyrsti forsetin í USA at leggja frá sær. Stutt eftir náðaði eftirmaður hans, Gerald Ford, Nixon, soleiðis at hann ikki kundi rættarfylgjast av nøkrum.

Nixon doyði í New York í 1994. Aftaná at hann hevði lagt frá sær, så tað út til at hann restina av lívinum skuldi liva í vanæru, gloymdur og formannaður. Men seiggið var í honum enn. Spakuliga lyfti hann seg aftur og kom inn á pallin, sum ein eldri statsmaður, ið var hollur ráðgevi hjá forsetum, sum komu eftir hann. Tá hann andaðist 22. apríl 1994 hevði hann fingið partvísu uppreisn, fyrrest og fremst vegna hansara vituga og framúrskarandi uttanríkispolitikk.

FLOGFRAKT * SJÓFRAKT

SAFARI TRANSPORT

GREIDA ALLAN FLUTNING & ÖLL PAPPÍR

Tlf. 1 2222